

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 9. studenog 2022.

Analiza presude

Muršić protiv Hrvatske

br. zahtjeva 7334/13

članak 3. Konvencije – zabrana mučenja

Ograničenje osobnog prostora u zatvorskoj ćeliji na manje od 3 m² u neprekinutom razdoblju od 27 dana predstavlja ponižavajuće postupanje, dok u ostalom razdoblju ne predstavlja takvo postupanje

Veliko vijeće Europskog suda za ljudska prava (dalje: Europski sud) u sastavu od 17 sudaca, 20. listopada 2016. donijelo je presudu kojom je taj **Sud ujednačio svoju praksu vezanu za osobni prostor osoba lišenih slobode u ćeliji s više zatvorenika.**

Podnositelj zahtjeva izdržavao je dio kazne zatvora u Zatvoru u Bjelovaru gdje je boravio u različitim ćelijama, a povremeno je imao manje od 3 m² osobnog prostora. Više puta se žalio na zatvorske uvjete, pretežito navodeći manjak osobnog prostora, neodržavane, prljave i vlažne ćelije, sanitarni čvor koji je bio u blizini prostora za spavanje i hranjenje te nemogućnost rada u zatvoru i nedovoljni pristup rekreacijskim i obrazovnim aktivnostima. Domaći sudovi su odbili njegove prigovore smatrajući da je imao dovoljno osobnog prostora na raspolaganju, a kraća i privremena razdoblja kada je površina njegovog osobnog prostora bila manja od minimalna 4 m², kako propisuje članak 74. st. 3. Zakona o izvršavanju kazne zatvora, nisu dovela do povrede njegovih prava.

Europski sud je utvrdio slijedeće kriterije:

1. Osoba lišena slobode mora imati ima na raspolaganju minimalno 3 m² osobnog prostora u ćeliji s više zatvorenika. Europski sud je uzeo u obzir standarde država članica Vijeća Europe koji variraju između 3 i 12 m².
2. Kada osoba lišena slobode ima na raspolaganju manje od 3 m² osobnog prostora postoji snažna, ali ipak oboriva pretpostavka da je došlo do povrede članka 3. Konvencije i tada je na tuženoj državi teret dokaza o postojanju olakšavajućih čimbenika koji kompenziraju manjak osobnog prostora.
3. Olakšavajući čimbenici koji trebaju biti kumulativno ispunjeni su:
 - a) smanjenje potrebnog osobnog prostora bilo je kratko, povremeno i manjeg opsega;
 - b) osoba lišena slobode za to vrijeme imala je mogućnost slobodnog kretanja izvan ćelije i sudjelovanja u odgovarajućim aktivnostima izvan ćelije (fizička aktivnost i pristup drugim sadržajima) i

c) fizički uvjeti boravka u zatvoru su bili prikladni (pristup prirodnom svjetlu i zraku, grijanje, osnovne higijenske potrebe, mogućnost privatne upotrebe WC-a.).

Veća površina osobnog prostora (3 - 4 m² ili 4 m² i više) neće automatski značiti da te povrede nema. Naime, površina osobnog prostora je samo polazna točka pri ocjenjivanju usklađenosti uvjeta boravka u zatvoru sa zabranom ponižavajućeg postupanja iz članka 3. Konvencije. Potrebno je ispitati sve okolnosti boravka u zatvoru, odnosno jesu li u konkretnom slučaju zadovoljeni svi gore navedeni olakšavajući čimbenici.

Primjenom navedenih kriterija na ovaj predmet, Europski sud je utvrdio da je podnositeljev boravak u Zatvoru u Bjelovaru u neprekinutom trajanju od 27 dana, predstavljao ponižavajuće postupanje iz članka 3. Konvencije stoga što je njegov osobni prostor bio manji od 3m² a boravak u njemu nije bio niti vremenski kratak.

Preostala, kraća i povremena smanjenja osobnog prostora podnositelja nisu uzrokovala povredu članka 3. Konvencije. Naime, u tim kraćim razdobljima podnositelj je imao mogućnosti kretanja izvan ćelije, a fizički uvjeti boravka u zatvoru bili su primjereni. Ovakav zaključak Europskog suda bio je u skladu s utvrđenjima iz presude [Pozaić protiv Hrvatske](#) u kojoj je Europski sud utvrdio da su fizički uvjeti u Zatvoru u Bjelovaru bili prikladni.

Za utvrđenu povredu Konvencije Europski sud je podnositelju dosudio pravičnu naknadu u iznosu od 1.000 EUR na ime nematerijalne štete, kao i dodatnih 3.091,00 EUR na ime troškova postupka pred domaćim tijelima i Europskim sudom.

Slični predmeti u kojima je Europski sud već utvrdio povredu članka 3. Konvencije zbog manjka osobnog prostora, te neprimjerenih higijenskih i sanitarnih uvjeta smještaja u zatvoru: [Cenbauer protiv Hrvatske](#) (uvjeti u Kaznionici u Lepoglavi), [Štitić protiv Hrvatske](#) (uvjeti u Zatvoru u Gospiću), [Testa protiv Hrvatske](#) (uvjeti u Kaznionici u Požegi), [Longin protiv Hrvatske](#) (uvjeti u Zatvoru u Zagrebu) i [Lonić protiv Hrvatske](#) (uvjeti u Zatvoru u Puli).

Tijekom 2022. Europski sud je donio 3 nove presude ([Hrnčić protiv Hrvatske](#), [Katanović i Mihovilović protiv Hrvatske](#) te [Kopić protiv Hrvatske](#)) u kojima je ponovno utvrdio povredu članka 3. Konvencije zbog neodgovarajućih uvjeta smještaja u zatvorima.

Primjenjujući načela utvrđena u presudi [Muršić protiv Hrvatske](#) [VV], st. 96. – 101., Europski sud je ponovio da je nedostatak osobnog prostora u zatvorskoj ćeliji značajan čimbenik prilikom utvrđivanja jesu li uvjeti u zatvoru bili „ponižavajući“ s aspekta članka 3. Konvencije.

Podnositelji zahtjeva bili su smješteni u zatvorskim ćelijama u kojima su na raspolaganju imali manje od tri četvorna metra osobnog prostora. Činjenica da su tijekom dana provodili vrijeme izvan ćelije, radeći, slobodno se krećući unutar svog odjela uz dva do tri sata dnevno na otvorenom, nije bila dovoljna za zaključak da su uvjeti smještaja bili odgovarajući. Naime, razdoblja u kojima su podnositelji raspolagali s manje od 3 m² osobnog prostora nisu bila ni kratka ni povremena.

Europski sud je podnositelju Hrnčiću za razdoblje od 1 godinu i 9 mjeseci smještaja u neodgovarajućim uvjetima u zatvorima u Varaždinu i Zagrebu, dosudio pravednu naknadu u iznosu od 7,600 eura naknade za neimovinsku štetu i 2,490 eura za troškove i izdatke. Podnositelju Katanoviću za razdoblje od mjesec dana u neodgovarajućim uvjetima u Zatvoru u Zagrebu, dosudio je pravednu naknadu u iznosu 1,400 eura za neimovinsku štetu i 250 eura za troškove i izdatke, a podnositelju Mihoviloviću za razdoblje od godinu dana u Kaznionici u Lepoglavi 5,400 eura za neimovinsku štetu i 250 eura za troškove i izdatke. Podnositelju Kopicu za razdoblje od 4 godine i 10 mjeseci u Kaznionici u Lepoglavi dosudio je pravednu naknadu u iznosu od 12,500 eura za neimovinsku štetu i 2,060 eura za troškove i izdatke.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.

© 2022. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava